

UMAR BIN AL-KHATTAB ﷺ

(Ditulis oleh: Mohammad Hazieq bin Suhaidi)

❖ Biografi Sahabat

Dalam lembaran sejarah Islam, tokoh Umar al-Khattab ﷺ berdiri sebagai salah satu figura terpenting yang mempengaruhi perkembangan awal umat ini. Namanya bukan sahaja sinonim dengan keberanian dan ketegasan, tetapi juga kebijaksanaan, kecerdasan dan sifat kemanusiaan yang luar biasa. Setiap perjalanan hidup beliau memperlihatkan keunikan seorang pemimpin yang mampu menggabungkan kekuatan dengan kelembutan hati. Walaupun dikenali sebagai tokoh yang tegas, Umar al-Khattab ﷺ sebenarnya memiliki sensitiviti luar biasa terhadap penderitaan orang lain, sesuatu yang boleh dilihat sepanjang masa pemerintahannya.

Apabila membicarakan tentang Umar al-Khattab ﷺ, para sejarawan sering kali memulakan cerita dengan perubahan besar yang berlaku dalam hidupnya selepas memeluk Islam. Namun, sebelum sampai kepada kisah itu, sejarah awalnya memainkan peranan penting dalam membentuk siapa dirinya. Umar al-Khattab ﷺ tidak dilahirkan sebagai seorang khalifah atau pemimpin. Beliau lahir sebagai seorang anak lelaki Quraisy, membesar dalam suasana masyarakat Arab yang keras, berpegang kuat pada adat suku dan sering terlibat dalam pertelingkahan antara kabilah. Dari sinilah terbina sifat tegas dan fizikal yang kuat yang akhirnya menjadi sebahagian daripada karakter dirinya yang dikenali sehingga hari ini. Beliau dikenali sebagai seorang yang berpendirian teguh dalam segala hal tanpa dipengaruhi oleh orang lain. Inilah yang menjadikannya sangat dihormati dalam masyarakat Arab, baik sebelum mahupun selepas memeluk Islam. Ketegasan itu pula, dengan izin Allah ﷻ, akhirnya menjadi pintu kepada keislamannya.

Nama penuh Umar al-Khattab ﷺ ialah Umar bin al-Khattab bin Nufayl bin Abdul Uzza bin Riyah bin Abdullah bin Qurth bin Razah bin 'Adi bin Ka'ab al-Qurasyi al-Adawi. Nasab ini menunjukkan bahawa beliau berasal daripada keturunan Quraisy yang dihormati. Kabilah Quraisy pada zaman itu adalah antara kabilah yang paling berpengaruh di Tanah Arab, bukan sahaja dari segi politik dan ekonomi, tetapi juga kedudukan sosial. Dengan nasab ini, kedudukannya dalam masyarakat Mekah sudah dihormati sejak muda lagi. Keturunan beliau berhubung dengan Rasulullah ﷺ melalui moyang mereka yang bernama Ka'ab bin Lu'ayy.

Hubungan nasab ini bukanlah sesuatu yang luar biasa dalam struktur masyarakat Arab ketika itu, kerana Quraisy terdiri daripada beberapa cabang yang berkait rapat antara satu sama lain. Namun, hubungan ini menjadi simbol kehormatan dan warisan yang kelak memberi pengaruh dalam kepimpinan beliau. Tarikh kelahiran Umar al-Khattab ﷺ tidak dapat dipastikan dengan tepat. Namun, yang dapat dipastikan ialah beliau meninggal dunia pada sekitar tiga hari terakhir bulan Zulhijah, 23 tahun selepas peristiwa Hijrah. Walau bagaimanapun, umur beliau ketika meninggal dunia masih menjadi perbincangan dalam kalangan sejarawan. Terdapat pandangan yang menyatakan beliau wafat pada usia 50 tahun, ada yang menyebut 57 tahun, sementara pendapat lain menyatakan 60 tahun dan 63 tahun. Berdasarkan perbezaan pandangan tersebut, besar kemungkinan beliau wafat dalam lingkungan usia enam puluhan. Sekiranya anggaran ini tepat, maka usia beliau ketika berhijrah belum mencapai 40 tahun.²⁴

Beliau berasal daripada Bani Adi, sebuah kabilah kecil dalam Quraisy tetapi memainkan peranan penting dalam urusan kehakiman. Mereka sering dilantik sebagai pendamai dalam konflik antara kabilah. Hal ini menjelaskan bagaimana beliau memiliki sifat analitikal dan kecenderungan untuk menilai sesuatu isu secara adil. Kemampuan ini terbukti sepanjang hayatnya, terutama ketika menjadi khalifah. Ibu beliau, Hantamah binti Hasyim, juga berasal daripada keluarga yang mempunyai kedudukan baik dalam masyarakat Mekah. Ibunya dikenali sebagai seorang yang berperibadi tegas dan berpegang kuat kepada prinsip. Sifat-sifat ini jelas diwarisi oleh Umar al-Khattab ﷺ, terutama ketahanan mental dan fizikalnya. Sewaktu kecil, beliau sering dididik dengan cara yang keras oleh bapanya iaitu al-Khattab, yang mahu anaknya menjadi lelaki yang kuat dan dihormati. Pendidikan cara ini memberi kesan yang mendalam kepada wataknya dan menjadikannya sebagai seorang yang tahan ujian dan tidak mudah gentar.²⁵

Di antara gelaran Umar al-Khattab ﷺ yang paling terkenal ialah al-Faruq, yang bermaksud membezakan antara kebenaran dan kebatilan. Gelaran ini diberikan oleh Rasulullah ﷺ dan ia menggambarkan keperibadian Umar al-Khattab ﷺ yang sangat kuat dalam mempertahankan kebenaran. Setelah beliau memeluk Islam, keberaniannya menyebabkan umat Islam mampu beribadah secara terbuka. Dalam riwayat dinyatakan bahawa kaum Muslimin keluar menuju Kaabah secara beramai-ramai di belakang beliau, sebelumnya mereka hanya bersembunyi kerana takutkan ancaman Quraisy. Sikap beliau yang tegas menjadikan

²⁴ Muhammad Husain Haekal, *Umar bin Khattab* (Bogor: Pustaka Litera AntarNusa, 2002)

²⁵ Haji Mohd. Rashad Shamsuddin, *Khulafa' Rasyidin & Daulah Islamiah* (Kuala Lumpur: Al-Hidayah Publishers, 2000)

musuh-musuh Islam gentar dan membuatkan umat Islam berasa lebih yakin.²⁶ Umar al-Khattab ؓ menjadi al-Faruq bukan sekadar kerana keberaniannya, tetapi kerana ketepatan penilaiannya terhadap sesuatu perkara. Dalam banyak peristiwa, pandangan beliau seiring dengan wahyu yang diturunkan kepada Rasulullah ﷺ. Tiada sahabat lain yang pandangannya sering kali disokong oleh ayat al-Quran seperti Umar al-Khattab ؓ.

Seterusnya, setelah kewafatan Abu Bakar as-Siddiq ؓ, Umar al-Khattab ؓ dilantik sebagai khalifah kedua. Pada masa ini, umat Islam mula menggunakan gelaran Amir al-Mu'minin, yang bermaksud pemimpin bagi orang-orang beriman. Gelaran ini bukan sekadar simbol kuasa, tetapi melambangkan amanah besar yang dipikul oleh Umar al-Khattab ؓ dalam menjaga pemerintahan, memimpin ketenteraan, menjaga pentadbiran awam, menghakimi masyarakat dan memelihara agama.²⁷ Di bawah kepimpinan beliau, wilayah Islam berkembang dengan sangat pesat merangkumi Syam, Parsi, Mesir dan sebahagian besar wilayah sekitar Teluk.

❖ Sifat dan Keperibadian

Keadilan yang Melampaui Zaman

Keadilan Umar al-Khattab ؓ adalah antara aspek paling luar biasa yang direkodkan oleh para sejarawan, sehingga namanya menjadi simbol keadilan ideal sepanjang zaman. Dalam banyak catatan klasik dan moden, beliau digambarkan sebagai pemimpin yang *tidak pernah membiarkan penindasan berlaku walaupun pada sejengkal tanah*.²⁸ Keadilan beliau terserlah melalui ketegasannya menegakkan hukum tanpa mengira darjat, sebagaimana beliau pernah menghukum anak seorang gabenor kerana menzalimi rakyat biasa. Hal ini membuktikan bahawa kedudukan tidak mengatasi kebenaran.²⁹ Kepekaan sosialnya juga luar biasa sebagaimana kisah beliau memikul guni gandum kepada keluarga yang kelaparan dan memasaknya sendiri makanan untuk mereka adalah bukti bahawa keadilan sosial bermula dengan memastikan rakyat tidak menderita. Sebagai khalifah, Umar al-Khattab ؓ turut membangunkan sistem pentadbiran berasaskan keadilan dengan menggaji hakim agar tidak

²⁶ Haji Mohd. Rashad Shamsuddin, *Khulafa' Rasyidin & Daulah Islamiah*

²⁷ Lukmanul Hakim dan Mahmud Al-Misri, *Sejarah Ringkas Nabi Muhammad SAW & Biografi Khulafa' Ar-Rasyidin*, ed. Panel Al-Hidayah (Batu Caves: Al-Hidayah House of Publishers, 2023)

²⁸ Muhammad Husain Haekal, *Umar bin Khattab*

²⁹ Haji Mohd. Rashad Shamsuddin, *Khulafa' Rasyidin & Daulah Islamiah*

bergantung kepada hadiah orang kaya yang boleh membawa kepada amalan rasuah, menjaga ketelusan pentadbiran, serta menubuhkan sistem aduan rakyat yang membolehkan sesiapa sahaja melaporkan salah laku pegawai kerajaan.³⁰

Ketakwaan dan Kerendahan Hati

Dalam sebahagian riwayat, Umar al-Khattab ؓ sering menangis apabila membaca ayat-ayat al-Quran yang mengingatkan tentang hari akhirat, dosa dan amanah kepimpinan.³¹ Ketegasannya pada siang hari bertukar menjadi kelembutan jiwa pada malam hari. Beliau benar-benar takut bahawa walaupun satu kesusahan rakyat berlaku kerana kelalaiannya, ia akan menjadi hujah yang memberatkannya di hadapan Allah ﷻ kelak. Umar al-Khattab ؓ pernah berkata:

“Jika seekor keldai terjatuh di Iraq, pasti Allah akan menyoalku mengapa aku tidak memperbaiki jalan itu.”

Walaupun kerajaan Islam berkembang sehingga meliputi Mesir, Syria dan Iraq, beliau tetap hidup dalam keadaan yang sederhana. Terdapat beberapa catatan yang menggambarkan bagaimana beliau menerima tetamu asing dengan pakaian yang bertampal, sehinggakan tetamu itu menyangka beliau hanyalah lelaki biasa di jalanan.³² Bukan kerana tidak mampu hidup mewah, tetapi beliau memahami bahawa kemewahan pemimpin sering membawa kepada kezaliman dan kelalaian. Kesederhanaan menjaga hatinya sentiasa dekat dengan rakyat.

Keberanian dan Ketegasan

Umar al-Khattab ؓ menunjukkan keberanian yang luar biasa sejak awal Islam lagi, ketika mana masyarakat Islam ditekan, beliau bangkit mengisytiharkan keislamannya secara terbuka di hadapan Quraisy dan mengarahkan kaum Muslimin berarak ke Kaabah dengan penuh keyakinan.⁹ Tindakan ini memberi kekuatan psikologi besar kepada umat Islam yang sedang tertekan. Setelah menjadi khalifah, beliau terus menunjukkan keberaniannya dalam membuat keputusan sukar berkaitan penaklukan wilayah baharu, ancaman pemberontakan, pengurusan ekonomi, wabak Tha'un 'Amwas, serta kebajikan rakyat dan pembangunan

³⁰ Muhammad Husain Haekal, *Umar bin Khattab*

³¹ Z. S. Al-Hafiz dan Z. S. Al-Hafiz, “Kisah Umar Al-Khattab Masuk Islam,” The Patriots, 25 Januari 2024, <https://thepatriots.asia/kisah-umar-al-khattab-masuk-islam/>

³² Admin, “Kisah Kesyahidan Umar Al-Khattab di Waktu Subuh,” Indahnya Islam, 3 November 2016, <https://www.indahnyaislam.my/kisah-kesyahidan-umar-al-khattab-di-waktu-subuh/>

pentadbiran. Beliau tetap tegas melakukan apa yang benar walaupun keputusan itu tidak popular.

Sebagai pemimpin, ketegasan Umar al-Khattab ﷺ begitu menyerlah sehingga beliau digelar al-Faruq kerana mampu membezakan secara jelas antara yang benar dan yang salah. Ketegasannya bukan kerana kemarahan, tetapi berpunca daripada pegangannya yang sangat kuat. Sikap tegas tersebut hanya ditunjukkan kepada golongan yang zalim dan memusuhi kaum Muslimin, manakala terhadap mereka yang jujur, beragama dan adil, beliau akan bersikap penuh kelembutan.³³

❖ Kehidupan Sebelum Islam

Sebelum sinar Islam menyapa hatinya, Umar al-Khattab ﷺ adalah seorang lelaki Quraisy yang terkenal dengan ketegasan, keberanian dan keteguhan pendirian. Beliau hidup dalam suasana jahiliah yang penuh dengan adat kabilah, persaingan sosial dan struktur masyarakat yang ketat, namun perwatakan beliau tetap menonjol di tengah masyarakat Mekah. Sifat-sifatnya yang kuat sejak zaman muda akhirnya menjadi asas kepimpinannya ketika beliau menerima cahaya hidayah. Umar al-Khattab ﷺ dibesarkan dalam keluarga yang menekankan kepandaian dan pembentukan watak. Pada zaman jahiliah, hanya sedikit yang celik huruf, namun beliau termasuk dalam golongan yang mampu membaca dan menulis. Hal ini menunjukkan keluarganya memandang serius dalam membina kecerdikan anak-anak.³⁴ Beliau juga mempelajari syair, sejarah suku Arab, hukum adat dan seni bahasa kerana sering dihantar ke majlis sastera serta pertemuan kabilah. Dari sudut fizikal, beliau terkenal sebagai pemuda yang kuat, aktif dan mahir dalam gusti, memanah serta menunggang kuda.³⁵

Sebagai anggota masyarakat Bani ‘Adi, beliau mewarisi peranan penting kabilahnya dalam bidang diplomasi dan hubungan luar. Sejak muda, beliau terlibat sebagai wakil suku dalam menyelesaikan konflik serta menyampaikan pendirian rasmi.³⁶ Ketegasan pendapatnya, keberanian menyuarakan pandangan bertentangan dengan majoriti dan ketepatan membuat keputusan menyebabkan beliau dihormati pemimpin Quraisy. Keperibadiannya yang berani dan lantang menjadikannya sebagai rujukan dalam pertelingkahan kerana masyarakat tahu

³³ Muhammad Husain Haekal, *Umar bin Khattab*

³⁴ “Sejarah Hidup Saidina Umar bin Al Khattab,” Esei Pelajar, diakses 10 November 2025.

³⁵ “Umar I,” Britannica, 30 Oktober 2025, <https://www.britannica.com/biography/Umar-I>

³⁶ Haji Mohd. Rashad Shamsuddin, *Khulafa' Rasyidin & Daulah Islamiah*

keberaniannya tidak dipengaruhi rasa takut kepada manusia, tetapi berpegang pada apa yang dianggap benar menurut adat ketika itu. Watak keras beliau pula terbentuk melalui pegangan jahiliah yang sangat menyanjung maruah, kekuatan dan ketegasan.³⁷ Beliau melihat Islam sebagai ancaman kepada struktur sosial Quraisy dan tradisi berhala yang diwarisi ratusan tahun. Oleh itu, penentangannya terhadap Islam bukan sekadar tidak bersetuju, tetapi melibatkan tindakan agresif menghalang dakwah. Dalam catatan klasik yang dirujuk oleh Haekal, Umar al-Khattab ؓ digambarkan sebagai antara tokoh Quraisy paling tegas menekan Muslim awal dengan ugutan dan tindakan keras.³⁸ Namun, kekerasannya bukan kerana kebencian semata-mata, tetapi berasal daripada personaliti yang tegas dalam mempertahankan keyakinan.

Umar al-Khattab ؓ pernah bertekad untuk membunuh Rasulullah ﷺ kerana beliau beranggapan bahawa ajaran yang dibawa oleh Baginda menjadi punca perpecahan dalam kalangan masyarakat Arab pada ketika itu.³⁹ Sikapnya yang rasional mendorongnya memikirkan kesan dakwah Baginda terhadap sistem sosial Quraisy pada masa itu. Kemuncak penentangannya berlaku apabila beliau berangkat dengan sebilah pedang untuk membunuh Baginda. Peristiwa yang masyhur ini menggambarkan betapa teguhnya Umar al-Khattab ؓ mempertahankan struktur masyarakat jahiliah.⁴⁰ Namun, perjalanan itu menjadi titik perubahan hidupnya apabila beliau mendapat tahu bahawa adiknya, Fatimah binti al-Khattab telah memeluk Islam. Berita tersebut telah memberi kesan yang mendalam terhadap pemikirannya, seterusnya membuka laluan kepada peristiwa penting yang membawa beliau menerima hidayah dan tampil sebagai salah seorang pembela Islam yang disegani.

❖ Sumbangan kepada Islam

Umar al-Khattab ؓ bukan sekadar seorang sahabat, tetapi menjadi tonggak kekuatan umat Islam sejak awal dakwah hingga selepas kewafatan Rasulullah ﷺ. Sebaik sahaja memeluk Islam, beliau tampil sebagai pelindung utama Muslim yang ketika itu hidup dalam tekanan dan ketakutan. Dengan penuh keberanian, beliau mengisytiharkan keimanannya di hadapan Quraisy⁴¹ dan memimpin dua barisan Muslim menuju Kaabah untuk solat secara terbuka,

³⁷ Lukmanul Hakim dan Mahmud Al-Misri, *Sejarah Ringkas Nabi Muhammad SAW & Biografi Khulafa' Ar-Rasyidin*, ed. Panel Al-Hidayah

³⁸ Muhammad Husain Haekal, *Umar bin Khattab*

³⁹ Z. S. Al-Hafiz dan Z. S. Al-Hafiz, "Kisah Umar Al-Khattab Masuk Islam,"

⁴⁰ Admin, "Kisah Kesyahidan Umar Al-Khattab di Waktu Subuh,"

⁴¹ Muhammad Husain Haekal, *Umar bin Khattab*

tindakan simbolik yang memberi keberanian besar kepada umat Islam. Sejak itu, kewibawaannya menjadi perisai moral dan fizikal bagi komuniti Muslim di Mekah. Di Madinah pula, beliau berperanan sebagai penasihat utama Rasulullah ﷺ dalam Majlis Syura. Beliau terkenal dengan pandangan yang tajam dan rasional, sehinggakan dalam banyak keadaan, wahyu turun dan mengesahkan pendapatnya, termasuklah mengenai pengurusan tawanan Perang Badar, adab memasuki rumah Nabi dan penetapan hijab bagi isteri-isteri Baginda.⁴² Keberaniannya bersuara menjadikan beliau sebagai tokoh penting yang membantu memastikan keputusan yang dibuat membawa manfaat besar kepada umat. Selain itu, beliau menyertai hampir semua peperangan besar seperti Badar, Uhud, Khandaq, Khaibar dan Hunain dan memainkan peranan penting sebagai penggerak strategi dan pemberi semangat kepada pasukan Muslim.

Walaupun terkenal sebagai pahlawan, sumbangan Umar al-Khattab رضي الله عنه terhadap pentadbiran dan struktur masyarakat jauh lebih besar. Beliau antara arkitek awal sistem kenegaraan Islam, memperkenalkan pembahagian wilayah, pelantikan gabenor, gaji tetap tentera, penubuhan institusi polis, sistem kehakiman teratur, sistem cukai dan jizyah, serta pembangunan jalan raya dan pasar.⁴³ Pemikirannya yang tersusun membantu membina asas sebuah negara Islam yang moden dan teratur. Umar al-Khattab رضي الله عنه juga sering dihantar oleh Rasulullah ﷺ untuk berdialog dengan ketua kabilah bukan Muslim, kerana kepakarannya dalam diplomasi sejak zaman jahiliah.⁴⁴ Selain itu, dalam Perjanjian Hudaibiyah, walaupun beliau tidak bersetuju dengan syarat-syaratnya, tetapi beliau tetap taat kepada keputusan Rasulullah ﷺ dan menenangkan para sahabat رضي الله عنه agar kekal berpegang kepada arahan Baginda.⁴⁵ Dalam ancaman luar, Umar al-Khattab رضي الله عنه sentiasa menjadi benteng yang menjaga keselamatan Madinah dan memastikan kelancaran pentadbiran.

❖ Dalil Berkaitan Sahabat

Kedudukan Umar al-Khattab رضي الله عنه sebagai salah seorang tokoh agung dalam sejarah Islam tidak hadir tanpa asas yang kukuh. Rasulullah ﷺ sendiri memberikan banyak pujian, pengiktirafan dan doa khusus terhadap beliau, menunjukkan betapa besar peranan serta nilai

⁴² Haji Mohd. Rashad Shamsuddin, *Khulafa' Rasyidin & Daulah Islamiah*

⁴³ Admin, "Kisah Kesyahidan Umar Al-Khattab di Waktu Subuh,"

⁴⁴ Z. S. Al-Hafiz dan Z. S. Al-Hafiz, "Kisah Umar Al-Khattab Masuk Islam,"

⁴⁵ "Sejarah Hidup Saidina Umar bin Al Khattab,"

peribadi beliau di sisi Baginda. Gelaran al-Faruq yang diberikan kepada Umar al-Khattab ﷺ bukan sekadar panggilan biasa. Ia adalah simbol kepada kejelasan hatinya dalam membezakan antara kebenaran dan kebatilan. Dalam *Biografi Khulafa' ar-Rasyidin*, Lukmanul Hakim menyatakan bahawa gelaran ini wujud kerana ketegasan beliau dalam mempertahankan kebenaran di mana sahaja beliau berada.⁴⁶

Dalam sebuah hadis sahih, Rasulullah ﷺ bersabda:

إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ الْحَقَّ عَلَى لِسَانِ عُمَرَ وَقَلْبِهِ

Maksudnya: “*Sesungguhnya Allah menjadikan kebenaran melalui lisan dan hati Umar.*”

(Riwayat at-Tirmizi)

Hadis ini menunjukkan bahawa kata-kata Umar al-Khattab ﷺ sering bertepatan dengan kebenaran. Bahkan, beberapa kali pandangan Umar al-Khattab ﷺ disokong oleh turunnya wahyu, antaranya tentang larangan masuk rumah tanpa izin dan penetapan hijab.

Dalam Musnad Ahmad, tahqiq Syaikh Syu'aib al-Arnauth (4/154 no 17441) ada menyebut:

حدثنا عبد الله حدثني أبي ثنا أبو عبد الرحمن ثنا حيوة ثنا بكر بن عمرو ان مشرح بن هاعان أخبره انه سمع عقبة بن عامر يقول سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول لو كان من بعدي نبي لكان عمر بن الخطاب

Maksudnya: “*Telah menceritakan kepada kami Abdullah yang berkata telah menceritakan kepadaku Ayahku yang berkata telah menceritakan kepada kami Abu Abdurrahman yang berkata telah menceritakan kepada kami Haywah yang berkata telah menceritakan kepada kami Bakr bin Amru bahawa Misyras bin Ha'an mengabarkan kepadanya bahwa dia mendengar Uqbah bin Amir berkata aku mendengar Rasulullah ﷺ bersabda “Jika selepas aku ada nabi, maka dialah Umar bin Khattab”.*

Hadis ini merupakan salah satu pujian paling tinggi dan paling besar yang pernah diberikan oleh Rasulullah ﷺ kepada Umar al-Khattab ﷺ. Sabda Baginda ini tidak bermaksud ada kemungkinan Umar al-Khattab ﷺ akan menjadi Nabi kerana kerasulan telah pun berakhir dengan Rasulullah ﷺ. Namun, ia menggambarkan setinggi-tinggi darjat keimanan,

⁴⁶ Lukmanul Hakim dan Mahmud Al-Misri, *Sejarah Ringkas Nabi Muhammad SAW & Biografi Khulafa' Ar-Rasyidin*.

kebijaksanaan dan kekuatan spiritual yang dimiliki oleh beliau sehingga sekiranya pintu kenabian belum ditutup, dialah orang yang paling layak menerimanya. Hadis ini menjadi bukti kukuh betapa agungnya kedudukan Umar al-Khattab ؓ dalam pandangan Rasulullah ﷺ dan betapa besarnya sumbangan beliau kepada agama.

Beberapa ayat al-Quran diturunkan selari dengan pendapat dan pandangan Umar al-Khattab ؓ. Dalam tradisi sirah, para ulama menyebutnya sebagai *muwafaqat*, iaitu keadaan di mana wahyu turun mengesahkan sesuatu pendapatnya. Ketika para sahabat ؓ sering keluar masuk ke rumah Rasulullah ﷺ tanpa menjaga batas privasi, Umar al-Khattab ؓ berkata kepada Rasulullah ﷺ: “*Wahai Rasulullah, elok jika engkau memerintahkan isteri-isterimu berhijab.*” Tidak lama selepas cadangannya itu, Allah ﷻ menurunkan ayat dalam surah al-Ahzab ayat 53:

... وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ﴿٥٣﴾

Maksudnya: “*Apabila kamu meminta sesuatu dari mereka (isteri Nabi), mintalah dari balik tabir.*”

(Surah al-Ahzab ayat 53)

Ayat ini menunjukkan bahawa Umar al-Khattab ؓ diberi kelebihan memahami tuntutan moral dan maruah wanita jauh sebelum ayat diturunkan. Kepekaannya terhadap aurat dan adab bukan sekadar pendapat peribadi, tetapi ilham yang sesuai dengan kehendak syariat. Hal ini membuktikan bahawa beliau memiliki pemikiran jauh ke hadapan dan Allah ﷻ memuliakannya dengan membenarkan pandangannya melalui wahyu. Oleh itu, ini adalah salah satu contoh paling jelas di mana cadangan Umar al-Khattab ؓ bertepatan dengan kehendak wahyu. Lukmanul Hakim turut menyatakan bahawa beliau memiliki kepekaan terhadap keadaan sekeliling yang tinggi dan Allah ﷻ membenarkan pandangannya melalui ayat hijab.⁴⁷

Selain itu, riwayat Tirmizi ada menyebut Rasulullah ﷺ pernah memanjatkan doa kepada Allah ﷻ :

اللَّهُمَّ اعِزَّ الْإِسْلَامَ بِأَحَبِّ هَذَيْنِ الرَّجُلَيْنِ بَأبي جَهْلٍ أَوْ بِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ

⁴⁷ Lukmanul Hakim dan Mahmud Al-Misri, *Sejarah Ringkas Nabi Muhammad SAW & Biografi Khulafa' Ar-Rasyidin*.

Maksudnya: “Ya Allah, muliakanlah Islam dengan salah seorang daripada dua lelaki yang paling Engkau cintai: Umar bin al-Khattab atau Abu Jahal bin Hisyam.”

(Riwayat Tirmizi)

Doa Rasulullah ﷺ menunjukkan agar Islam dikuatkan dengan salah seorang daripada dua tokoh Quraisy yang paling berpengaruh pada ketika itu, iaitu Umar bin al-Khattab atau Abu Jahal. Doa ini mencerminkan harapan Baginda agar Allah ﷻ memilih individu yang paling dicintainya untuk menjadi pelindung agama Islam. Allah ﷻ kemudiannya memperkenankan doa Baginda dengan mengurniakan hidayah kepada Umar bin al-Khattab dan kemudian, keislaman Umar al-Khattab ﷺ membawa perubahan besar dalam perkembangan Islam, khususnya pada fasa awal dakwah di Mekah.

Refleksi dan Pengajaran

1. Perubahan diri tidak bergantung kepada latar belakang atau masa lalu seseorang, sebaliknya bergantung sepenuhnya kepada kehendak dan rahmat Allah ﷻ. Setiap insan berpeluang untuk berubah ke arah kebaikan apabila hatinya terbuka menerima kebenaran.
2. Sikap tegas yang berpaksikan prinsip bukanlah satu kelemahan, malah menjadi asas penting dalam menegakkan kebenaran serta menentang kezaliman. Ketegasan yang disertai nilai moral akan melahirkan individu yang dihormati dan disegani.
3. Keberanian semata-mata tanpa pertimbangan akal boleh membawa kepada kemudaratannya. Namun, keberanian yang dipandu oleh kebijaksanaan dan pertimbangan yang adil mampu menghasilkan keputusan yang memberi manfaat kepada agama dan masyarakat.
4. Seorang pemimpin yang bertanggungjawab bukan sekadar memerintah, tetapi memahami keperluan rakyat dan berusaha memastikan kesejahteraan mereka terpelihara. Keprihatinan terhadap golongan lemah menjadi cerminan kepimpinan yang berjiwa besar.
5. Kekuatan sebenar tidak terletak pada kuasa atau kedudukan, sebaliknya pada hubungan yang kukuh dengan Allah ﷻ. Ketakwaan melahirkan rasa tanggungjawab, keinsafan dan keadilan dalam setiap tindakan.